

SHAHAR YO`LLARIDA TRANSPORT OQIMINI TARTIBGA SOLISHDA QO`SHIMCHA CHORA TADBIRLAR

Soliyev Axrorbek Farxodbek o'g'li

Andijon mashinasozlik instituti stajor o'qituvchisi

Zokirov Dostonbek Zohidjon o'g'li

Andijon mashinasozlik instituti stajor o'qituvchisi

Tirbandlik uchun to'lov yo'l narxini joriy qilish. Ularning hech biri to'liq yechimni keltira olmaydi va ularning ko'pchiligi sabab bo'lgan talab yo'l bo'shlig'ini yana bir bor to'ldirgunga qadar faqat vaqtinchalik yordam beradi. Yo'l narxlarini (keyinroq ko'rib chiqamiz) bir martalik yechimga eng yaqin hisoblanadi, ammo u hali ham jamoat va faol transport imkoniyatlarini katta yaxshilash bilan birlashtirilishi zarur [1].

Avtobus yo'laklari, ko'chalarda harakatlanadigan tramvaylar va tunnel qurish kabi og'ir muhandislik choralari, ularning merosini hisobga olgan holda siyosatchilarning qo'llab-quvvatlashini jalb qilishi mumkin. Ammo bunday loyihalar, odatda, ko'p yillar davomida o'ta buzuvchi ishlarni talab qiladi, mo'rt ko'chalarni buzadi va boshqa jamoat transporti imkoniyatlarining hayotiyiligini buzadi. Avtobus yo'lagini qo'shish uchun yo'lning kengaytirilishi piyodalarning o'tishini qiyinlashtiradi va joylashtirish mumkin bo'lgan velosiped infratuzilmasi sifatini buzishi mumkin. Velosiped haydash tirbandlikka sabab bo'ladi, deb hisoblaydiganlar uchun Kembrij velosporti kompaniyasining noto'g'ri taklifi bor: keling, tsiklsiz kun o'tkazaylik! Tajriba nazariyaga qaraganda ancha ishonchli [2].

Kam kapital qo'yilmalar

1. Svetoforni boshqarishni optimallashtirish

SCOOT kabi shaharlarda harakatni boshqarish (UTMC) tizimlari real vaqtda talabga mos keladigan svetoforlarning vaqtini o'zgartirish orqali yo'l sig'imini maksimal darajada oshirishda juda samarali bo'lishi mumkin. Chiroqlarning barchasi talabga mos ravishda muvofiqlashtirilganda, tarmoq blokirovkasiga olib keladigan "orqaga to'sib qo'yish" (avtomobillarning kesishmalarda qolib ketishi) holatlarini minimallashtirish mumkin. Yo'l harakati rejalashtiruvchilari, shuningdek, muayyan stsenariylarni (masalan, arterial yo'lda sodir bo'lgan voqea) engish uchun dasturlarni tayyorlashi va modellashtirishi mumkin, keyin ularni zarur bo'lganda darhol UTMCga yuklash mumkin [3].

UTMC yorug'lik fazalarini avtobuslar harakati bilan sinxronlash orqali avtobuslarga ustuvorlik berishga yordam beradi. Zamonaviy tizimlar hatto avtobusning jadval bo'yicha yoki orqada ishlayotganini ko'rishi va shunga qarab u beradigan ustuvorlik miqdorini o'zgartirishi mumkin (masalan, kesishgan yo'llardan yashil vaqtni cheklash orqali) [4].

"Oqim" va "kechikish" o'rtasidagi bog'liqlikning chiziqli emasligi, oqimning nisbatan kichik qisqarishi (masalan, 10-15%) tirbandlikning juda katta qisqarishiga olib kelishi mumkinligini anglatadi. Kembrijda bu "yarim muddatli effekt" sifatida namoyon bo'ladi: maktab ta'tillari paytida oqimning 15% ga qisqarishi deyarli tirbandliksiz eng yuqori soatga olib keladi [5].

2. Yo'l sharoitlarini kuzatish uchun CCTV dan foydalaning

Chorrahalarda CCTVdan foydalanish yo'l boshqaruvchilariga buzilishlar, to'qnashuvlar va tirbandlikning boshqa sabablarini ko'rish imkonini beradi. Angliya avtomobil yo'llari, politsiya va asosiy yo'l foydalanuvchilari (aeroportlar, poezd stantsiyalari, chakana parklar kabi) bilan yaxshi aloqa tizimlari bilan birgalikda bu trafik menejerlarini o'z tarmog'iga ta'sir qiladigan muammolar haqida oldindan ogohlantirishni ta'minlaydi [6].

O'rnatilgan har qanday CCTV uskunasi qonunni qo'llashni qo'llab-quvvatlash uchun zarur bo'lgan minimal standartlarga mos kelishi zarur.

3. Mavjud yo'l harakati qoidalarini amalga oshirish

Noqonuniy to'xtash, kutish, yuklash/tushirish transport oqimiga to'sqinlik qiladi, chorrahalarda o'tkazish qobiliyatini pasaytiradi, avtobuslarni ushlab turadi va piyoda yoki velosipedda harakatlanayotganlar uchun xavfni oshiradi. Sariq quti mavjud bo'lgan joyda noqonuniy bo'lgan tutashmalarni blokirovka qilish yo'l tarmog'ining keng hududida to'siqlarni keltirib chiqarishi mumkin [7].

Noto'g'ri tezlikda haydash, qizil chiroqqa o'tish yoki taqiqlangan joylardan o'tish - bularning barchasi o'limga, jarohatlarga olib keladi va odamlarning yurish yoki velosipedda yurishini istamasligi yoki bolalariga buni hamrohsiz bajarishga ruxsat berish.

Ayni paytda yetkazib berish vositalarining xavfsizroq alternativa mavjud bo'lganda ham do'kon tashqarisidagi yo'lakda to'xtab turishi ma'qul, degan fikr bor. Yetkazib beruvchi haydovchining qulayligi piyodalar, nogironlar aravachasi foydalanuvchilari va chaqaloq aravachalari bo'lganlarning qulayligi va xavfsizligidan ustundir [8].

Hukumat hozirda trotuar to'xtash joyi haqidagi qonunni ko'rib chiqmoqda. U Londonda mavjud bo'lgan taqiqni mamlakatning qolgan qismiga kengaytirishga

qaror qilishi mumkin, ammo bu hali ham ijro etilishini talab qiladi. Noqonuniy yuk tushirish uchun hozirda berilgan jarima to'lovi xabarnomalari oddiygina biznes yuritish xarajatlari sifatida ko'riladi, shuning uchun takroriy huquqbuzarliklar uchun jazoning kuchayishi ko'rib chiqilishi mumkin [9].

2004 yildagi "Yo'l harakati boshqaruvi to'g'risida"gi qonunning 6-qismining kuchga kirishi, hozirda politsiyaning kuchga kirishi uchun na resurslar va na rag'batlarga ega bo'lmagan, harakatlanuvchi transport vositalari bilan bog'liq keng ko'lamli huquqbuzarliklarni fuqarolik tartibida qo'llash imkonini beradi.

Hukumat va mahalliy hokimiyat organlari "avtomobilchilarga qarshi urush" sifatida emas, balki mas'uliyatli yo'l harakati qatnashchilariga yordam berish uchun ijobiy harakat sifatida "sotish"lari zarur.

4. Avtobuslar haqidagi tasavvurlarni yaxshilash

Tramvaylar avtobuslardan ko'ra ko'proq jozibador, degan tushuncha mavjud (qisman sinf bilan bog'liq). Potensial katta xarajat evaziga bunday noto'g'ri munosabatda bo'lishdan ko'ra, idrok nima uchun mavjudligini tekshirish mantiqiydir [10].

Foydalanilgan adabiyotlar:

1.Soliyev A., Shukurjon B. ZAMONAVIY TRANSPORT LOGISTIKA MARKAZ FAOLIYATINI AXBOROT TEXNOLOGIYALARI //Научный Фокус. – 2023. – Т. 1. – №. 2. – С. 575-580.

2.Bakirov L. Y., Soliyev A. F. TRANSPORT VA PIYODALAR HARAKAT OQIMINING JADALLIGI VA TARKIBINING O'ZGARISHI //Journal of new century innovations. – 2023. – Т. 25. – №. 3. – С. 53-55.

3.Soliyev A., Raximbek X. TRANSPORT VOSITALARI KONSTRUKTIV XAVFSIZLIK TIZIMLARINI JORIY ETISHNING TASHKILY VA HUQUQIY ASOSLARI TAXLILI //Научный Фокус. – 2023. – Т. 1. – №. 2. – С. 568-574.

5.Farxodbek o'g'li S. A., Dadajan o'g'li A. S. TRANSPORT LOGISTIKASI MARKAZINI YARATISH VA LOYIHALASH //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2023. – Т. 10. – №. 1. – С. 115-120.

6.Xusniddin o'g'li P. A. PORSHEN HALQANING UZOQ ISHLASHINI BELGILOVCHI ASOSIY KATTALIKLAR //Научный Фокус. – 2023. – Т. 1. – №. 2. – С. 680-685.

7. Melikuziev A. et al. IMPROVING THE PERFORMANCE OF THE FUEL INJECTION SYSTEM //Development and innovations in science. – 2022. – Т. 1. – №. 14. – С. 10-14.

8.Asliddin P. et al. PORSHEN HALQASINING ISHIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR //Scientific Impulse. – 2023. – Т. 1. – №. 11. – С. 611-620.

9. Kholmatov U. S. et al. Characteristics of optoelectronic discrete displacement converters with hollow and fiber light guides //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – Т. 471. – С. 06015

10. Farxodbek o'g'li S. A., Dadajan o'g'li A. S. TRANSPORT LOGISTIKASI MARKAZINI YARATISH VA LOYIHALASH //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2023. – Т. 10. – №. 1. – С. 115-120.